

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет
Кафедра етнології та краєзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з науково-педагогічної та навчальної роботи

_____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Екскурсознавство

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
культурний туризм
вид дисципліни

03 Гуманітарні науки

032 Історія та археологія

перший (бакалаврський)

Краєзнавство, екскурсознавство та історико-

обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2022 /2023
Семестр	6
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: Гончаров Олександр Петрович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства

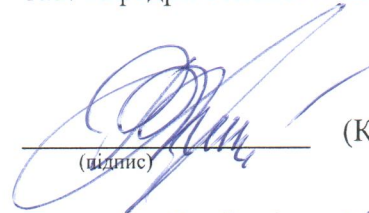
Пролонговано: на 20²³/20²⁴ н.р. _____ « » 20²³ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20/20 н.р. _____ (_____) « » 20 р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Гончаров Олександр Петрович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри етнології та краєзнавства

(Капелюшний В.П.)

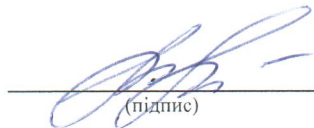
(підпис)

Протокол № 9 від «01» 02 2022р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «23» 02 2022 року № 18

Голова науково-методичної комісії

(Терес Н.В.)

(підпис)

«23» 02 2022 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування системного бачення розвитку туристсько-екскурсійної справи в Україні, засвоєння теоретичних основ та надбання практичних навичок розробки та проведення екскурсій.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати:

- 1.1. найважливіші факти, події та процеси історичного минулого України;
- 1.2. основні етапи розвитку пам'яткоохоронної справи в Україні, історико-культурні пам'ятки національного та регіонального значення.

2. Вміти:

- 2.1. критично аналізувати різноманітну інформацію, самостійно підбирати літературу та працювати з джерелами;
- 2.2. аналізувати туристичні ресурси регіонів України.

3. Володіти елементарними навичками джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Розглядаються історія розвитку екскурсійної справи, теоретичні основи: ознаки та основні елементи екскурсії, їх співвідношення; етапи підготовки екскурсії; підготовка і оформлення документації до екскурсії; класифікація методичних прийомів, характеристика методичних прийомів показу, розповіді та руху; вимоги техніки ведення екскурсії; особливості проведення різних видів екскурсій.

4. Завдання (навчальні цілі): формування цілісної системи знань про екскурсійну справу. У результаті вивчення дисципліни студент повинен засвоїти теоретичні основи, основи методики підготовки та проведення екскурсії, уміти застосовувати на практиці придбані знання.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання (РН)			
1.1	Знати основні етапи розвитку екскурсійної справи в Україні.	лекція, самостійна робота	реферат 1	10%
1.2	Знати основні поняття і терміни екскурсійної теорії.	лекція, самостійна робота	контрольна робота з тем ЗМ1 (тест)	10%
1.3	Знати класифікацію екскурсій.	лекція, семінар, самостійна робота	усне опитування	10%
1.4	Знати етапи підготовки екскурсії.	лекція, семінар, самостійна робота	усне опитування,	10%
1.5	Знати основні методи показу та розповіді.	лекція, самостійна робота	контрольна робота з тем ЗМ2 (тест)	10%

1.6	Знати основні вимоги техніки ведення екскурсії.	лекція, самостійна робота	реферат 2	10%
2.1	Вміти розробити (скласти) маршрут екскурсії.	лекція, самостійна робота	підсумкова контрольна робота (екзамен)	20%
2.2	Вміти підготувати документацію до екскурсії, презентувати екскурсію.	лекція, самостійна робота	підсумкова контрольна робота (екзамен)	20%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які **не входять** до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2
Програмні результати навчання (назва)								
ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний період або проблему (в тому числі з краєзнавства, історико-культурного туризму та екскурсійної справи).	+		+	+	+	+		
ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами (зокрема, краєзнавства, історико-культурного туризму та екскурсознавства), прийнятими у фаховому середовищі.		+						
ПРН 15. Вміти розробляти краєзнавчі та інші види екскурсій і турів пізнавального характеру.				+	+	+	+	+
ПРН 16. Вміти організовувати краєзнавчі та інші види екскурсій і турів пізнавального характеру.							+	+
ПРН 17. Вміти розробляти екскурсії та тури історико-культурного спрямування.				+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.2. – 5 балів/ 2 бали*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.5. – 5 балів/ 2 бали.
3. Індивідуальне завдання 1: РН 1.1. – 10 балів/ 6 балів.
4. Індивідуальне завдання 2: РН 1.6. – 10 балів/ 6 балів.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 1): РН 1,3. – 15 балів/ 5 балів.
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 2): РН 1,4. – 15 балів/ 5 балів.
7. Підсумкова контрольна робота Р.Н. 2.1, 2.2. – 40 балів/ 15 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – екзамен;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів.
- Оцінюються такі результати навчання студента: вміння розробити (скласти) маршрут екскурсії, підготувати документацію до екскурсії, презентувати екскурсію.
- форма проведення екзамену – письмова, види завдань – завдання, які потребують розгорнутих відповідей.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за модульні контрольні роботи (у формі тестування); бали, отримані за виконання індивідуальних завдань; бали, отримані за роботу на семінарських заняттях, а також бали, які отримані за підсумкову контрольну роботу.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1 – 4, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 5 – 9.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, усне опитування, реферати) і підсумкове оцінювання (екзамен).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (екзамен) – максимум 40 балів).

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Змістовий модуль 1 Історія розвитку екскурсійної справи та основи екскурсійної теорії			Змістовий модуль 2 Методика підготовки та поведення екскурсії			Підсумковий контрольна робота / екзамен
30 залікових балів (максимум)			30 залікових балів (максимум)			
Самостійна робота (виконання індивідуального завдання)	Семінари	Модульний контроль	Самостійна робота (виконання індивідуального завдання)	Семінари	Модульний контроль	
10 (максимум)	15 (максимум)	5 (максимум)	10 (максимум)	15 (максимум)	5 максимум	

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється під час семінарських занять, оцінювання індивідуальних завдань (реферат), модульних контрольних робіт, підсумкової контрольної роботи.

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість отримати від 1 до 5 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 2 бали;
- логіка викладення 1 бал;
- використання основної і додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

Виконані індивідуальні завдання (реферат) студент подає викладачеві не пізніше ніж за два тижні до проведення модульного контролю з відповідного Змістового модулю, зокрема, **Індивідуальне завдання 1** (орієнтовно до початку березня) і **Індивідуальне завдання 2** (орієнтовно до кінця травня).

Критерії оцінки **Індивідуального завдання (реферат)**:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 9-10 балів;
- обґрунтоване розкриття проблеми 7-8 балів;
- тема розкрита неповно 5-6 балів;
- реферат суто компілятивного рівня 3-4 бали;
- розкритий лише окремий аспект 1-2 бали.

Теми рефератів викладач пропонує студентам на першому семінарському занятті (орієнтовно третя декада січня).

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **модульні контрольні роботи (МК)**.

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі. Тест містить 10 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 0,5 бал. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за МК – 5 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

Екзаменаційний білет містить містить 4 завдання, кожне з яких оцінюється в 10 балів.

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми

10 балів;

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та

зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	9 балів;
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу	8 балів;
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	6-7 балів;
Відповідь фрагментарна, відображені лише окремі аспекти проблеми	4-5 балів;
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі	2-3 балів;
Відповідь містить значні помилки елементарного рівня	1 бал.

Бали, які отримані студентом на екзамені, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (семінари, модульні контрольні роботи, реферати).

Умовою допуску до підсумкової контрольної роботи (екзамену) є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (*критично-розрахунковий мінімум*). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт та виконання індивідуальних робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. **Рекомендований мінімум** для допуску до підсумкової контрольної роботи (екзамену) – **36 балів**.

При простому розрахунку отримаємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) / екзамен	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	36	24	60
Максимум	60	40	100

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Студент, який набрав суму балів **не менше** встановленого мінімуму залікових балів (60) має право, за погодженням з викладачем, не виконувати підсумкову контрольну роботу. У випадку, коли студент має бажання збільшити кількість балів (але не більше ніж до 100) він складає екзамен.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять.

Назва теми	Кількість годин				
	Загальна кількість годин	Лекції	Семінари	Індивідуальна робота	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Історія розвитку екскурсійної справи та основи екскурсійної теорії					
Тема 1. Вступ. Розвиток екскурсійної справи в Україні: історія і сучасність.	13	4	4	-	5
Тема 2. Основи екскурсійної теорії.	9	2	2		5
Тема 3. Класифікація екскурсій.	9	2	2	-	5
Тема 4. Технологія підготовки нової екскурсії.	20	8	7	-	5
<i>Індивідуальна робота 1</i>	10	-	-	-	10
<i>Підсумковий модульний контроль</i>	1		1		
Всього з модуля	62	16	16	-	30
Змістовий модуль 2. Методика підготовки та проведення екскурсії					
Тема 5. Методичні прийоми ведення екскурсії.	13	4	4		5
Тема 6. Техніка ведення екскурсії.	9	2	2	-	5
Тема 7. Професійна майстерність екскурсовода.	9	2	2	-	5
Тема 8. Диференційний підхід до екскурсійного обслуговування, його суть. Типологія екскурсійних груп.	9	2	2	-	5
Тема 9. Особливості проведення різних видів екскурсій.	7	4	3		-
<i>Індивідуальна робота 2</i>	10	-	-	-	10
<i>Підсумковий модульний контроль</i>	1		1		
Всього з модуля	58	14	14	-	30
Всього за семестр	120	30	30	-	60

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінари – **30 год.**

Самостійна робота – **60 год.**

9. Рекомендована література та джерела:

Основна:

1. Бабарицька В.К., Короткова А.Я., Малиновська О.Ю. Екскурсознавство та музеєзнавство: навчальний посібник. 2-ге вид. – Київ, 2012.
2. Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навчальний посібник. – Київ, 2013.
3. Король О.Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі: Навчально-методичний посібник. – Чернівці, 2016.
4. Покоłodна М.М. Організація екскурсійної діяльності : підручник. – Харків, 2017.
5. Федорченко В.К., Костюкова О.М., Дьорова Т.А., Олексійко М.М. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навчальний посібник. – Київ, 2004.
6. Філоненко І.М. Екскурсознавство і музеєзнавство:Тексти лекцій для студ. геогр.-турист. спец. вищих навч. закладів. – Ніжин, 2010.
7. Чагайда І.М., Грибакова С.В. Екскурсознавство. Навчальний посібник. – К., 2004.

Додаткова:

1. Вулицями Києва: Матеріали для проведення оглядової екскурсії по місту (Матеріали підготували: доц. О.П. Гончаров, доц. Ю.О. Калінцев, Н.Г. Клименко, Т.О. Міхновська, М.Б. Парахіна, О.Ю. Таран, Ю.М. Трухан, О.А. Сміхульська). – К., 1998. – 46 с.
2. ДСТУ 28681.3-95 «Вимоги з забезпечення безпеки туристів і екскурсантів».
3. Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995 р. № 324/95-вр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tropa.dp.ua/extreme>
4. Закон України «Про внесення змін до закону України «Про туризм», від 18 листопада 2003 року, № 1282- IV.
5. Зінченко В.А. Молодіжний туризм в Українській РСР у 70 – 80-х рр. ХХ ст. (На основі діяльності «Супутника»). – К., 2004.
6. Костюкова О. Основні напрямки становлення і розвитку краєзнавчо-екскурсійної справи в 20-х роках ХХ ст. // Краєзнавство. – 2008. – № 1–4. – С.15–21. http://nsku.org.ua/?page_id=5603
7. Лиман С.І., Парфіненко А.Ю., Посохов І.С. Історія туризму – Суми, 2018.
8. Любіцева О.О. Методика розробки турів: навчальний посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. – К., 2008.
9. Мальська М.П., Бордун О.Ю. Планування туристичної діяльності: підручник. – К., 2010.
10. Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу, від 20 жовтня 2004 р., № 1344/9943.
11. Попович С. Короткий екскурс в історію вітчизняного туризму // Краєзнавство. – 2000. – № 1–2. – С. 88–98. http://nsku.org.ua/?page_id=5603
12. Устименко Л.М., Афанасьєв І.Ю. Історія туризму: Навчальний посібник. – 2-е вид., переробл. та допов. – Київ, 2008.
13. Чорненька Н.В. Організація туристичної діяльності: навч. посіб. – К., 2006.